

Счет	Кор. Счет	Дебет	Кредит
Основные средства			
02	Начальное сальдо		64 917 255,30
02.01	Начальное сальдо		64 917 255,30
	Оборот	10 766 091,36	27 995 206,12
	Конечное сальдо		82 146 370,06
	Оборот	10 766 091,36	27 995 206,12
	Конечное сальдо		82 146 370,06

Рисунок 4 – Анализ счета 02 «Амортизация основных средств»
ООО фирма «Дортранссервис» за 2015 г.

В течение 2015 г. организацией были произведены следующие бухгалтерские записи по счету 02 «Амортизация основных средств»:

– начислена амортизация автобетоносмесителя 10ДА на шасси ФАВ, участвующем во вспомогательном производстве:

Дебет 23 «Вспомогательные производства»

Кредит 02.01 «Амортизация основных средств, учитываемых на счете 01» – 183481,92 руб.

– начислена амортизация автобуса ПАЗ 4234-05 А 050 КМ 01, участвующего во вспомогательном производстве:

Дебет 23 «Вспомогательные производства»

Кредит 02.01 «Амортизация основных средств, учитываемых на счете 01» – 217577,16 руб.

– начислена амортизация автогудронатора ДС 4380 Т 100 МК 01, участвующего в основном производстве:

Дебет 20 «Основное производство»

Кредит 02.01 «Амортизация основных средств, учитываемых на счете 01» – 200997 руб.

– начислена амортизация автомобиля Nissan Teana гос.№ М 434 ММ 01общехозяйственного назначения:

Дебет 26 «Общехозяйственные расходы»

Кредит 02.01 «Амортизация основных средств, учитываемых на счете 01» – 226229,46 руб. и т.д.

Таким образом, главные особенности учета основных средств в дорожном строительстве связаны с: необходимостью применения в строительстве и ремонте дорог разнообразных основных средств, что обуславливает массовость совершаемых организациями дорожного строительства операций по учету основных средств; наличием у предприятий данной отрасли не только собственных, но и арендованных основных средств, как правило, учитываемых предприятиями за балансом, что обуславливает необходимость использования счета 001 «Арендованные основные средства».

Список литературы

1. Приказ Минфина России от 30.03.2001 г. № 26н (ред. от 16.05.2016 г.) «Об утверждении Положения по бухгалтерскому учету «Учет основных средств» ПБУ 6/01». – URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_31472/
2. Приказ Минфина РФ от 31.10.2000 N 94н (ред. от 08.11.2010 г.) «Об утверждении Плана счетов бухгалтерского учета финансово-хозяйственной деятельности организаций и Инструкции по его применению». – URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_29165/

АНАЛІЗ РІВНЯ БІДНОСТІ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Гльченко В.М.

Університет митної справи та фінансів, старший викладач

Байов Б.С.

Університет митної справи та фінансів

ANALYSIS OF POVERTY IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

V.M. Ichenko

University of customs and finance, Senior Lecturer

B.S. Baiov

University of customs and finance

Анотація

Проведено аналіз проблеми подолання бідності в Україні як складової частини концепції сталого розвитку. Розглянуто ключові фактори, що впливають на динаміку бідності та розмір споживчого кошику в Україні; наведено приклади закордонних розрахунків.

Abstract

The analysis of problem of overcoming poverty in Ukraine as part of sustainable development was conducted. Key factors affecting the dynamics of poverty and the size of the consumer basket in Ukraine were defined; examples of foreign experience were considered.

Ключові слова: сталий розвиток, бідність, абсолютна бідність, відносна бідність, суб'єктивна бідність, подолання бідності, споживчий кошик.

Keywords: sustainable development, poverty, absolute poverty, relative poverty, subjective poverty, overcoming poverty, consumer basket.

Постановка проблеми. З 1990-х років Україна цілком підтримала концепцію сталого розвитку, долучившись до Повістки дня на XXI століття (Ріо-де-Жанейро, 1992), Декларації Тисячоліття ООН (2000). В 2000-х роках країна оголосила «війну бідності», проте нестабільний економічний стан, неефективні реформи суттєво загальмували цей процес.

На даний час через кризові процеси посилилась поляризація доходів населення, рівень безробіття та невизначеності, соціальна диференціація – все це сприяє розповсюдженню такого явища, як бідність. Нині Україна прямує до ЄС, проте на даний момент є колосальна прірва добробуту між європейцями та українцями. Саме тому дослідження проблем бідності набуває більшого значення та стає викликом для України в майбутньому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вітчизняні науковці приділяють проблемі бідності значну увагу, серед яких праці Е. Лібанової, Л. Черенко, О. Палія, В. Скуратівського, В. Андрюшенка, Ю. Саєнка та ін.

Метою статті є аналіз динаміки рівня бідності та показників, які впливають на нього, моніторинг результатів досягнення Цілей розвитку тисячоліття щодо подолання бідності в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сталий розвиток – загальна концепція стосовно необхідності встановлення балансу між задоволенням сучасних

потреб і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі. Сталий розвиток — це керований розвиток. Основою його керованості є системний підхід та сучасні інформаційні технології, які дозволяють дуже швидко моделювати різні варіанти напрямків розвитку, з високою точністю прогнозувати їхні результати та вибрати найбільш оптимальний [11].

Стати гідним партнером у Європейському Союзі можливо через прискорення соціально-економічного розвитку, демократизацію державної влади та побудову громадянського суспільства. Суперечливими відносинами характеризується розвиток економічної, екологічної та соціальної сфер життєдіяльності населення регіонів, і лише застосовуючи комплексну систему стимулювання сталого розвитку регіону можливо їх подолати. На рисунку 1 наведена класифікація індикаторів сталого розвитку. Система статистичних показників використовується для характеристики певних категорій. Основною категорією оцінки та вибору показника є ступінь його інформативності, яка виявляється у можливості моделі розрахунку цього показника. Підіндикаторами сталого розвитку регіону уарторозуміти розробку заходів щодо зміни якісних економічних характеристик регіону, при цьому найважливішими елементами є пошук ринкових нововведень і вдосконалення управління регіоном.

Рис. 1 – Базовий набір індикаторів сталого розвитку [10].

Базовий набір індикаторів сталого розвитку поділяють на три основні групи: економічні, соціальні та екологічні. Світова спільнота доводить необхідність розробки екологічних індикаторів в системі економічних показників на міському, регіональному, державному рівнях. Проблема врятування людства від екологічної кризи не може бути вирішена без методичного, наукового та інформаційного забезпечення. Потрібне нове екологічне мислення, ставлення до навколишнього середовища та оцінка рівня екологічної безпеки [10]. В групі соціальних індикаторів важливе місце займає боротьба з бідністю.

Бідність являє собою складне та багатоаспектне соціально-економічне явище, яке характеризує стан суспільного розвитку країни. Бідність, пов'язана з рівнем економічного розвитку та нерівністю у доступі до матеріальних та нематеріальних благ. Подолання бідності – глобальна проблема суспільств, в якому економічна нерівність населення залежить від механізму розподілу національного багатства між різними соціальними групами.

Сучасна наука визначає бідність, як неможливість через брак коштів підтримувати спосіб життя, притаманний конкретному суспільству в конкретний період часу [1, с.9]. Сукупність чинників, відносно яких визначається бідність для кожної країни, є різною. Існує низка показників, розрахунок яких базується на даних щодо рівня і структури доходів та витрат населення. В Європі, починаючи з 1960-х років, користуються так званим «медіанним доходом», тобто середнім доходом, який отримує

більша частина населення. Нині, із приєднанням до ЄС бідніших країн із пострадянського блоку, бідними вважаються ті, хто має не більше 60% від середнього рівня доходів в країні. Бідними також вважають тих, хто витрачає на харчування понад 60% свого доходу або чия калорійність харчування є меншою за 2100 ккал на добу [1, с. 52].

До бідних можна віднести також осіб, позбавлених можливості споживати певні блага, які, наприклад, не мають набору з трьох найбільш поширених товарів тривалого використання (кольорового телевізора, пральної машини та холодильника) або позбавлені нормальних житлових умов (з центральним газопостачанням, водогоним та каналізацією) [1, с. 57].

Бідність є не тільки соціальною категорією, а й економічною, відповідно безпосередньо залежить від таких макроекономічних показників, як обсяг ВВП, рівень безробіття, індекси реальної заробітної плати та інфляції. В 2013 країна опинилась на стадії важкої політичної кризи, ситуація загострилась в 2014 році з анексією Криму Росією та збройним конфліктом на сході. Низка перелічених подій призвела до економічної кризи, внаслідок якої ВВП зменшився в 2014 році на 28,1%, в 2015 на 31,3%, а в 2016 – ще на 3,8%. За абсолютними показниками країна була відкинута на 5 – 10 років назад. Скорочення виробництва призвело до зростання безробіття. У 2016 році роботи не мали 1654 тис. осіб, або кожний десятий з економічно активного населення (див. рис. 1).

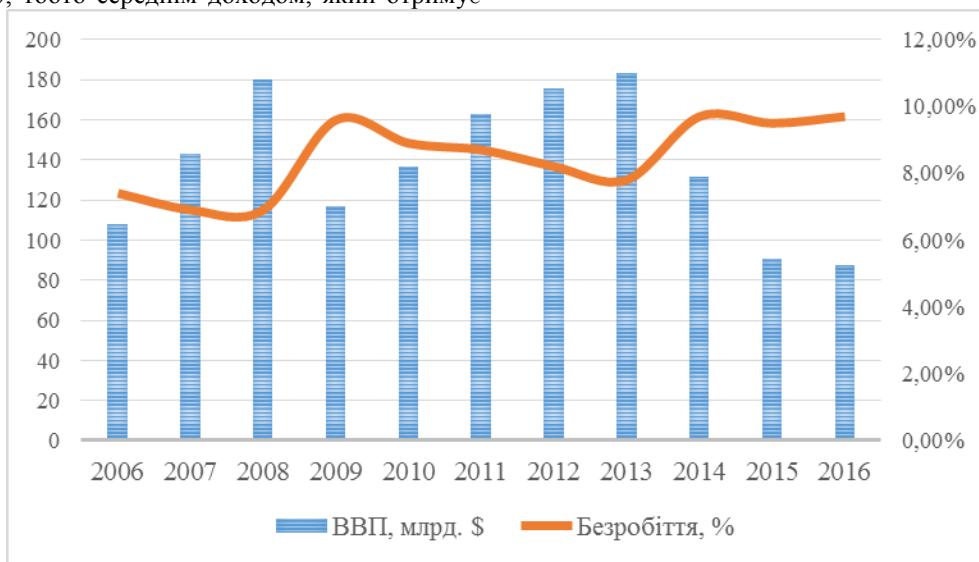

Рис.1 - Динаміка обсягу ВВП та рівня безробіття в Україні в 2006-2016 роках [8].

До 2013 року включно ситуація була досить стабільною. 2012 рік характеризується найбільш високими показниками, індекс зарплати склав

111%, а індекс інфляції спав у порівнянні з 2011 роком на 4,8% (див. рис. 2).

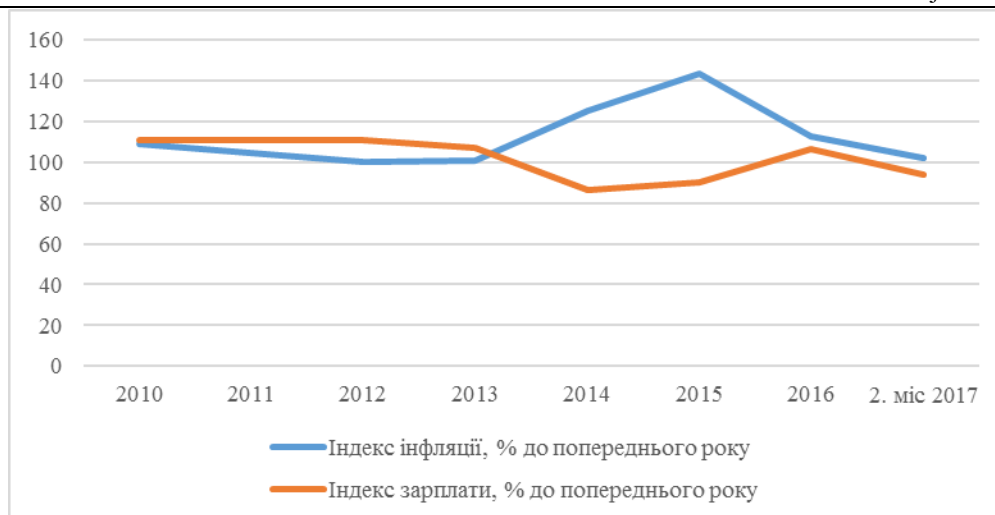

Рис. 2 - Динаміка індексів інфляції та реальної зарплати в Україні в 2010-2017 роках [8].

В 2015 році екстремуму досяг індекс інфляції, у порівнянні з 2014 роком він зріс на 118,2%. Разом з тим з 2013 року почав різко спадати індекс зарплатної плати. Лише в 2016 році державі вдалось звести разом ці два індекси та трохи стабілізувати ситуацію. Протягом 2014-2015 років стрімко зросла інфляція – відповідно на 24,9% та 43,3%. Два місяці 2017 року характеризуються зниженням як індексу інфляції так і рівнем зарплатної плати. Подібні коливання спричинили в 2014-2015 роках неминуче зубожіння значної частини населення.

З 2001 року в Україні діє державна програма «Стратегія подолання бідності». Крім того, країна

долучилася до реалізації програми ООН «Цілі Розвитку Тисячоліття», яка висуває боротьбу з бідністю на перше місце. Згідно із взятими на себе зобов'язаннями, до 2015 року в Україні планувалося ліквідувати абсолютну бідність за критерієм 5,05 доларів США на добу, знизити до 25% відносну бідність (за рахунок скорочення бідності серед дітей та зайнятого населення), зменшити в 10 разів частку тих осіб, чие споживання є нижчим за рівень фактичного прожиткового мінімуму (з 71,2% у 2000 році до 7% у 2015 році).

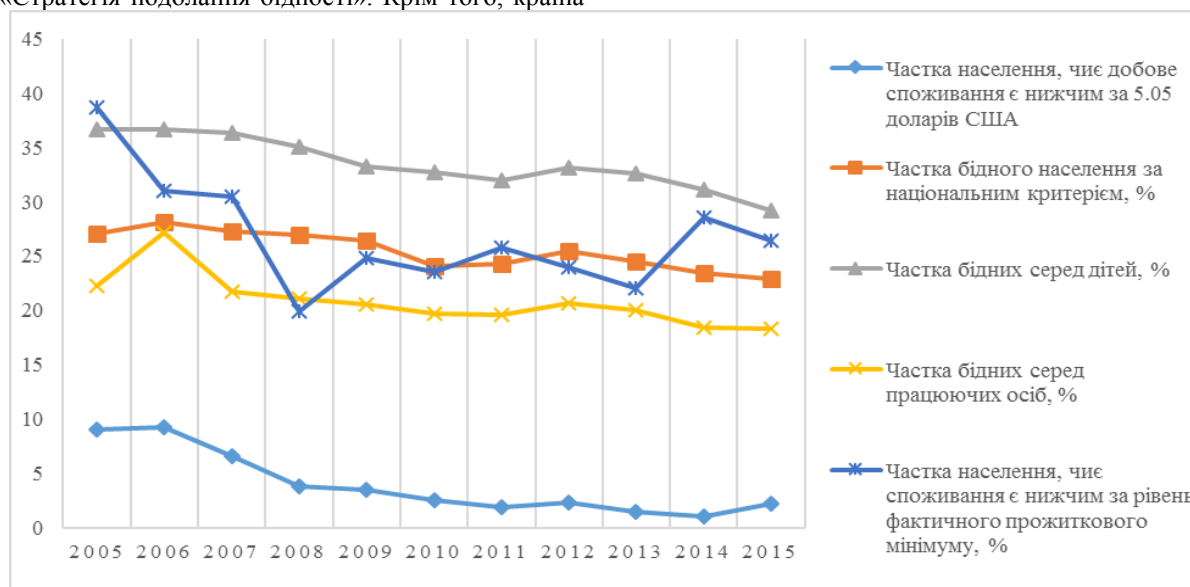

Рис.3 - Динаміка основних показників монетарної бідності в Україні в 2005-2015 роках [7,9].

Планувалося ліквідувати бідність за критерієм 5,05 доларів США на добу, проте в 2015 році її рівень склав 2,2%, ціль не була досягнена.

Планувалося знизити до 25% відносну бідність (за рахунок скорочення бідності серед дітей та зайнятого населення). В 2015 році даний показник склав 22,9%, ця глобальна ціль досягнена. Планового показника вдалося досягти вже в 2013 році -

тоді відносна бідність складала 24,5%. Також можна простежити спадну динаміку показників бідності серед дітей та працюючого населення.

Не вдалося скоротити в 10 разів частку тих осіб, чие споживання є нижчим за рівень фактичного прожиткового мінімуму. Плановий показник мав скласти всього 7%, проте в 2015 році він становив 26,4% - невідповідність майже в 3 рази.

Політико-економічна криза 2014 року, великий потік вимушених переселенців з Донбасу та

Криму значно погіршили ситуацію з бідністю. Крім того, відсутність статистичної інформації щодо територій, невідконтрольних українській владі, не дозволяє навести цілком вичерпні та достовірні дані.

При цьому на бідність домогосподарств традиційно впливають такі чинники, як їхня статево-вікова структура, кількість утриманців (особливо дітей), тип поселення. Відсутня суттєва різниця у рівнях бідності за гендерною ознакою, за винятком одиноких матерів, жінок у сільській місцевості та жінок старших вікових груп, де ці показники вищі, ніж у чоловіків. Натомість існують кілька вікових груп, рівень відносної бідності яких значно перевищує середні показники: діти віком до 15 років та особи старші 75 років. Високий рівень бідності серед дітей та осіб похилого віку зумовлений, насамперед, відсутністю / втратою працездатності.

Таблиця 1 - Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів у 2005-2015 роках (у %) [7].

Оцінка власних доходів	2005	2008	2009	2010	2013	2015
Коштів достатньо і робили заощадження	6,6	12,7	11,1	11,6	10,4	6,2
Коштів достатньо, але заощаджень не робили	49,4	51,8	45,3	47,8	50,5	45,7
Відмовлялись від найнеобхіднішого, крім харчування	39	32,9	40,2	37,5	35,8	43,2
Не вдалося забезпечити навіть достатнє харчування	5	2,6	3,4	3,1	3,3	4,9

За даними вибіркового опитування, проведеним Державною службою зайнятості (ДСЗ) можна простежити зміни витрат домогосподарств в Україні. Певна частка домогосподарств була вимушена перейти на режим суворої економії і не спроможна робити заощадження.

Кількість домогосподарств, які вважають себе бідними, в 2015 році становила 72,3 %, що в 1,3 рази більше, ніж у 2008 році. Представниками середнього класу відчувають себе лише 0,7 % (у 2008 р. таких було 1,9 %, щоби більше в 2,7 рази). До проміжної категорії (не бідні, але й не середній клас) себе відносять в 1,5 рази менше домогосподарств (41,2 % у 2008 році проти 27,0 % у 2015 році). Крім того, в 2015 році 65,7 % домогосподарств відзначили погіршення матеріального благополуччя за рік. У 2016 році домогосподарства не очікують на поліпшення ситуації: 50 % вважають, що матеріальний стан погіршиться, а 41,6 % – залишиться без змін [5].

З 2014 року з'явився ще один профіль бідності, пов'язаний з раптовою втратою майна та джерел для існування. Для багатьох мешканців Донбасу причиною такого становища стали воєнні дії. Зауважимо, що станом на перший квартал 2014 року більшість населення регіону не була заможною – 59,1% мали доходи від одного до двох прожиткових мінімумів, а 27,4% – нижче прожиткового мінімуму. За оцінками фахівців, із 6 млн. мешканців невідконтрольних територій на Сході України, а також прилеглої до них смуги, понад 5 млн. потрапили до групи раптово збіднілих або до групи вразливих до бідності внаслідок бойових дій, незалежно від того, переїхали вони за межі зазначених

Невеликий розмір державної допомоги, а також чималі витрати на утримання дитини, призводять до того, що бідність сімей, навіть із трирічним немовлям, перевищує середні показники. Наявність хоча б однієї дитини підвищує ризик бідності за відносним критерієм на 17%. Навіть за умови, коли обоє батьків працюють і отримують зарплату на 20-30% вищу за мінімальну, сім'я все одно відчуває себе бідною.

Існує зворотній зв'язок між розміром населеного пункту та масштабами бідності в ньому. Зокрема, протягом 2000-2013 років бідність за відносним критерієм у великих містах була меншою та мала тенденцію до скорочення з 25% до 15,9%, тоді як у малих містах та у сільській місцевості вона була доволі високою і майже не знижувалася, склавши, відповідно, 26,9% та 34,1% [2].

територій, чи залишилися в місці постійного проживання [3].

Внутрішньопереміщені особи (ВПО) мають досить низькі доходи: середній дохід у 65 % опитаних переселенців становить до 1330 грн на одного члена домогосподарства, а 27 % живуть на 1331-2500 грн, тобто йдеться про дохід від одного до двох прожиткових мінімумів. Це означає, що дохід ВПО не набагато перевищує межу бідності: вони ще не бідні, але суттєво наближені до них. Таким чином, люди знаходяться у зоні ризику і є вразливими до бідності: незначні негативні зміни в житті домогосподарств, наприклад, непередбачувані витрати на лікування або навчальні товари для дітей, збільшення витрат на енергоносії, оренду житла, термінова виплата заборгованості, впливають на погіршення становища ВПО і значно підвищують ризик переходу до категорії бідних.

У таких умовах соціальна допомога та виплати на переселенців стає майже єдиним джерелом доходу для значної кількості ВПО (44,7 % та 43,9 % відповідно). Заробітна плата (39,6 %) та пенсія (37,7 %) також залишаються вагомим джерелом прибутку в домогосподарствах ВПО. Для третини опитаних гуманітарна допомога – важливий засіб існування. Випадкові заробітки та підтримка родичів є основним джерелом отримання доходу для 14 % і 13 % опитаних ВПО відповідно [9]. Таким чином, заробітна плата не може бути основною частиною доходу, роль якої відіграє стороння допомога.

Досить цікава картина зі споживчим кошиком в Україні. В листопаді 2017 року Кабінет міністрів України затвердив новий набір споживчого кошика, на основі якого розраховують прожитковий

мінімум і від якого залежать соціальні виплати в державі. Чимало пунктів споживчого кошика досі далекі від реального життя. В споживчому кошику пропонується 1 телевізор LED (38 см. по діагоналі) на 10 років, 1 однокамерний холодильник на 15 років, а також 1 стаціонарний телефон на 20 років, про мобільний телефон не згадується взагалі. Дітям віком від 6 до 18 років передбачено 4 стрижки на рік, працездатній особі 6 разів на рік, особам, які втратили працездатність, також 6 разів на рік.

Французи, наприклад, включили в кошик витрати на щомісячне відвідування перукарні, придбання гелю для душу, апарату для виправлення зубів, харчування для домашніх тварин, лаків для волосся, також передбачені витрати на оренду автомобілів, користування таксі.

У Великобританії в споживчий кошик закладено витрати на пиво та шампанське, смартфон, Таблиця 2. – Співвідношення поточних та прогнозних показників згідно з розпорядженням «Про схвалення Стратегії подолання бідності» [4]

Показники	Роки		
	2015	2018	2020
Рівень бідності за абсолютним критерієм для порівняння з міжнародними показниками (за методологією Світового банку), %	2,2	0,8	0,5
Рівень бідності за відносним критерієм, %	9,9	6,6	6,5
Рівень бідності за абсолютним критерієм (витрати, нижчі від фактичного прожиткового мінімуму), %	26,4	23,0	15,0

Підсумовуючи викладений матеріал, як **висновок**, можна сказати, що Україні частково вдалося досягти зниження показників рівня бідності у порівнянні з 2000-м роком. Проте політична та економічна криза в 2014 році суттєво позначилася на рівні добробуту населення, інфляція зросла майже вдвічі, підскочив рівень безробіття, за показниками бідності країна була відкинута на декілька років назад. Економічне зростання є основною передумовою подолання абсолютної бідності. Водночас сприятливі економічні періоди породжують значні ризики підвищення відносної бідності, оскільки зазвичай призводять до збільшення нерівності. Необхідно дотримуватися балансу між економічним зростанням та регульованим розподілом доходів, особливо за умов існування необґрунтованої нерівності.

Наразі ситуація поступово стабілізується, держава проводить реформи, які мають сприяти підвищенню якості життя громадян. Так з 2017 року мінімальна заробітна плата була підвищена до 3200 грн., на черзі пенсійна реформа. Також уряд розробив актуальну стратегію подолання бідності до 2020 року з конкретними механізмами.

Список використаних джерел

1. Лібанова Е.М. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу: Монографія. – К.: КНЕУ, 2008. – 328 с
2. Бедность сельского населения Украины [Електронний ресурс] / Ю.Л. Когацько // Демографія та соціальна економіка. - 2015. - № 1. - С. 32-43. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2015_1_5
3. Нові форми бідності в Україні: основні прояви та оцінка масштабів явища [Електронний

ресурс] / Л.М. Черенько // Демографія та соціальна економіка. - 2015. - № 1. - С. 11-21. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2015_1_3

4. Про схвалення Стратегії подолання бідності: Розпорядження від 16.03.2015 р. № 161-Р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/161-2016-%D1%80#n10>

5. 72% українців вважають себе бідними [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dt.ua/UKRAINE/72-ukrayinciv-vvazhayut-sebe-bidnimi213927.html>

6. Звіт Міжнародної організації з міграції спільно із Українським центром соціальних реформ від 19.05.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iom.org.ua/sites/default/files/iom_nms_r1_ukr.pdf

7. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

8. Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://minfin.com.ua/>

9. Цілі розвитку тисячоліття. Україна: 2000 - 2015: Національна доповідь / Міністерство економіки України. – К., 2015. – 125 с.

10. Аналіз показників сталості соціо-еколого-економічного розвитку регіону [Електронний ресурс] / В. М. Ільченко // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2013. - Вип. 2(2). - С. 148-153. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2013_2\(2\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2013_2(2)_24)

11. Ватченко О. Б. Виникнення та аналіз поняття «сталій розвиток» / О. Б. Ватченко, В. М. Ільченко // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії : зб. наук. пр. «Економічні науки». – 2011. – № 1. – С. 64-68.